

B γυμνασίου

• ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΤΑΜΠΟΥΡΑ

Ο ταμπουράς ως όργανο αναφοράς.

Στήριξη του οργάνου.

Δεξί – αριστερό χέρι.

Αλλαγή θέσης.

Έκταση φθόγγων νη – κε.

Κλίμακα του Νη.

Ρυθμός δίσσημος, τρίσημος και τετράσημος.

Μαλακό διάτονο.

Συγχορδίες – Ρυθμική, αρμονική συνοδεία.

Λειτουργία του αντίχειρα (5^ο δάχτυλο).

Κούρδισμα του ταμπουρά.

• ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Τα μέρη του οργάνου.

Ονόματα με τα οποία είναι γνωστό ανάλογα με τις εποχές της ιστορίας του και με τους τόπους.

Ιστορική αναδρομή. Εξήγηση γιατί εγκαταλείφτηκε κατά τον 20ο αιώνα.

Ο ταμπουράς ως όργανο αναφοράς στα Θεωρητικά Βιβλία της Εκκλησιαστικής Βυζαντινής Μουσικής του 19^{ου} αιώνα.

Μπερντέδες (κινητοί δεσμοί) και διαφορές με ταστιέρα ευρωπαϊκού νηκτού οργάνου.

Στήριξη του οργάνου με το δεξί χέρι, χωρίς τη βοήθεια του αριστερού.

Κράτημα της πέννας και κίνηση του δεξιού χεριού από τον καρπό.

Τοποθέτηση του αριστερού χεριού με πρώτο δάχτυλο στο δι.

Ρυθμικές ασκήσεις στις ανοιχτές χορδές (νη – δι – πα) σε δίσσημο και τετράσημο ρυθμό.

Ασκήσεις με ημιτόνια με τρία δάχτυλα αρχικά δι – δι# – κε.

Ασκήσεις δακτύλων 1 και 2 στις θέσεις βου – γα, ζω – νη.

Παραδοσιακά τραγούδια

(π.χ. Ένα μικρό φυντάνι, καταγραφή Παχτικός) και κάλαντα (π.χ. Σήμερα τα φώτα) στο Πεντάχορδο νη-δι (νη – 0, πα – 0, βου – 1°, γα – 2°, δι – 4°). Αλλαγή θέσης βου-γα, δι-κε, με δάχτυλα: 1° – 2°, 1° – 3°, χωρίς να χάσει το 1° δάχτυλο επαφή με τη χορδή.

Ασκήσεις, τραγούδια (π.χ., Κάτω στο γυαλό), κάλαντα (π.χ. Χριστουγέννων Κρήτης) σε δίσημο και τετράσημο ρυθμό. Κλίμακα του Νη (νη-πα με ανοιχτές χορδές, βου-γα με δάχτυλα 1° – 2°, δι-κε με 1° – 3°, ζω-νη με 1° – 2° και κατιούσα κίνηση: ζω ύφεση με 1° δάχτυλο, κε – δι με 1° -1° χωρίς να χάσει το 1° δάχτυλο επαφή με τη χορδή, γα – βου 2° – 1° και πα – νη στις ανοιχτές χορδές.

Ασκήσεις και τραγούδια στο μαλακό διάτονο με έκταση έως το νη' (π.χ., Απόψι τα Μεσάνυχτα, κατ. Παχτικός).

Ρυθμική συνοδεία συρτού χορού και χορού στα τρία.

Ρυθμικός αυτοσχεδιασμός, ρυθμικές παραλλαγές από τον μαθητή.

Κομμάτια στο μαλακό διάτονο και σε ρυθμό 2σημο, 3σημο και 4σημο.

Εντόπιση της συμπεριφοράς των φθόγγων βου και ζω.

Εκμάθηση των συγχορδιών της μαλακής διατονικής σκάλας. Συγχορδίες «ανοιχτές» με πέμπτες και τέταρτες. Ρυθμική και αρμονική συνοδεία των κομματιών του μαλακού διατόνου που έχουν διδαχθεί.

Βασικό κούρδισμα κατά πέμπτες (καραντουζέν).

Εξάσκηση κούρδισματος της πρώτης χορδής από εξωτερική πηγή (π.χ. νότα του πιάνου).

Κούρδισμα των υπολοίπων χορδών που αποτελούν την «πρώτη χορδή» (κάτω χορδή). Κούρδισμα της «δεύτερης χορδής» (μεσαίας). Κούρδισμα της «τρίτης χορδής» (πάνω χορδή).

• ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ (επιλογή)

Ένα μικρό φυντάνι, Απόψι τα μεσάνυχτα (ήχος Α'), Κάτω στο γυαλό, Αυτή είναι η ημέρα (ήχος Πλ. Δ'), Απάνω στην τριανταφυλλιά (ήχος Α'), Σήμερα τα Φώτα (Κάλαντα - ήχος Α'), Κάλαντα Χριστουγέννων Κρήτης, Χελιδονίσματα (ήχος Α).

Γ γυμνασίου

• ΡΥΘΜΟΣ ΕΠΤΑΣΗΜΟΣ

Ήχος Α' και Ήχος Λέγετος. Στολίδια, εκφραστικά μέσα (vibrato, legato, τάλι-τα).

Χαμηλή θέση – Ψηλή θέση. Παραχορδή.

Ρυθμός πεντάσημος.

Ήχος Γ' και Βαρύς. Ήχος Δ'.

• ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Ρυθμική συνοδεία σε συρτό καλαματιανό και μαντηλάτο (δύο δομές 7σήμες 3-4 και 4-3). Κομμάτια σε ήχο Α'. Βου χαμηλότερο από το βου του πλ του Δ' όταν έλκεται από τον Πα στις τελικές καταλήξεις της μελωδίας. Εισαγωγή σε συρτό και καλαματιανό Α' ήχου. Σύνομη αναφορά στους τόπους προέλευσης των κομματιών και στον ιδιαίτερο μουσικό πολιτισμό τους.

Ήχος Λέγετος, κομμάτια. Εισαγωγή καλαματιανού σε Λέγετο.

Vibrato. Legato. Τάλι-τα. Εξάσκηση των παραπάνω σε απλά μοτίβα.

Εφαρμογή των στολιδιών σε ήδη διδαγμένα κομμάτια.

Ρυθμικές ασκήσεις σε 5σημο ρυθμό. Κομμάτια σε 5/4 (πχ χορός Μπαϊντούσκα).

Ασκήσεις με τρίηχα. Τονισμός και στην άρση (τρίηχα με θέση-άρση).

Κομμάτια σε ήχο Γ' και σε Βαρύ από γα. Παρατήρηση και εντοπισμός της διαφοράς των δύο αυτών ήχων.

Κούρντισμα της μεσαίας χορδής δι σε γα.

Κομμάτια σε ήχο Δ'. Παρατήρηση της σχέσης του Δ' ήχου με τον Λέγετο, τον πλ του Δ' και τον Α'.

• ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ (επιλογή)

Όλα τα πουλάκια (Ήχος Α'), Άσπρα μου περιστέρια (Ήχος Α'), Απόψι τα μεσάνυχτα (Ήχος Πλ. Α'), Σήμερα γάμος γίνεται (Ήχος Δ' Λέγετος), Μήλο μου κόκκινο (Ήχος Πλ. Δ'), Ένα Σαββάτο βράδυ (Ήχος Πλ. Δ'), Όλες οι παπαρούνες (Ήχος Βαρύς), Βλέπω καράβια κι έρχονται (Ήχος Βαρύς), Μπαϊντούσκα (Ήχος Α').

A Λυκείου

• ΧΡΩΜΑ. ΉΧΟΣ ΠΛΑΓΙΟΣ ΤΟΥ Β΄

Μαλακό χρώμα. Ήχος Β΄. Ρυθμός 9σημος (ζεϊμπέκικο, καρσιλαμάς, συγκαθιστό). Χοροί: τσάμικος, ζωναράδικο.

Ακουστικές ασκήσεις. Ρυθμικές και μελωδικές ασκήσεις. Αυτοσχεδιασμός

• ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Κλίμακα του πλ. του Β΄.

Θέση του αντίχειρα.

Κομμάτια.

Εισαγωγή καλαματιανού και συρτού σε ήχο πλ. του Β΄.

Αναφορά στον πλ. του Δ΄ χρωματικό, κομμάτια. Ήχος Β΄ από το δι. Το κε ύφεση πιο ψηλά από το ημίτονο.

Δακτυλοθεσία: Δι-1ο, κε ύφεση-3ο, ζω-1ο, νη -2ο. Διαφορά σκληρού και μαλακού χρωματικού τετραχόρδου.

Κομμάτια. Βασική δομή του 9σημου: 2-2-2-3 και 3-2-2-2, αλλά και 2-3-2-2. Χρονική αγωγή του 9σημου.

Χοροί: ζεϊμπέκικο, καρσιλαμάς, συγκαθιστό.

Χαρακτηριστική πενιά ζεϊμπέκικου. Κομμάτια. Ρυθμικά σχήματα συνοδείας για κάθε έναν από τους χορούς αυτούς. Κομμάτια. Σύντομη αναφορά στους τόπους προέλευσης των κομματιών και στον ιδιαίτερο μουσικό πολιτισμό τους. Ζητάμε από τον μαθητή να αναγνωρίσει το ρυθμό του κομματιού που παίζουμε.

Προοδευτικά από απλά και χαρακτηριστικά κομμάτια βοηθάμε τον μαθητή να βρει τον μηχανισμό. Ζητάμε από τον μαθητή να αναγνωρίσει σε ποιο ήχο είναι το κομμάτι που ακούει. Πρώτα πρέπει να βρει αν είναι στο διατονικό γένος ή στο χρωματικό.

• ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ (επιλογής)

Έχε γεια πάντα γεια (Ήχος Πλ. Β'), Γαλαζιανή (Ήχος Β'), Κάτω στο γυαλό (Ήχος Α' Παθητικός), Λιανοτράγουδα/Ζωναράδικος (Ήχος Α'), Θρακιώτικος Καρσιλαμάς (Ήχος πλ.Α'), Απάνω στην τριανταφυλλιά - Συγκαθιστός (Ήχος Α').